

Dokument nr. 8:53.

(1998-99)

Forslag fra stortingsrepresentantene Sylvia Brustad og Kjell Opseth om endring av inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner slik at frivillige kommunesammenslåinger ikke medfører reduserte overføringer fra staten for de sammenslåtte kommunene.

Til Stortinget.

Bakgrunn

På 1980-tallet ble det gjennomført kommunesammenslåinger i Sarpsborg, Arendal, Hamar, Horten, Larvik, Hammerfest og Fredrikstad. Disse sammenslåingene ble vedtatt av Stortinget, med til dels lokal motstand. Stortinget sa i 1995 nei til å slå sammen kommuner med tvang mot den lokale folkeviljen, men oppfordret samtidig til frivillige kommunesammenslåinger.

Regjeringen Jagland tok som følge av dette stortingsvedtaket initiativ til et prosjekt for å utrede eventuelle kommunesammenslåinger og interkommunalt samarbeid. Flere rapporter fra disse utredningene viser at det er store beløp en kan frigjøre ved å slå sammen kommuner.

Førsteamanuensis Oddbjørn Bukve ved Høgskolen i Sogn og Fjordane har på oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet utredet fordeler og ulemper ved kommunalt samarbeid eller sammenslåinger i 19 kommuner, fordelt på seks regioner. Bukve konkluderer med at kommuner har stort innsparingspotensiale ved å slå seg sammen eller ved å samarbeide mer. Dette gjelder særlig kommuner med færre enn 5 000 innbyggere.

Frivillige kommunesammenslåinger bør stimuleres

Ved utformingen av kommunegrensene, og dermed størrelsen på kommunene, bør det først og fremst være innbyggernes behov som står i sentrum. Her må en også ta hensyn til de geografiske avstandene og ikke bare antallet innbyggere i en kommune. Vi må sørge for å ha en kommunestruktur som er til det beste for innbyggerne, som sikrer likeverdige tjenestetilbud, som fører til en effektiv utnyttelse av ressursene og som sikrer rettssikkerheten for folk.

Noen kommuner har så små administrative og økonomiske ressurser at de har problemer med å tilby et tilfredsstillende tjenestetilbud til innbyggerne. Eksempelvis kan en fullt utbygd grunnskole innebære

et meget stort økonomisk løft for de aller minste kommunene. En del mindre kommuner har problemer med å rekruttere ansatte og ledere med tilstrekkelig kompetanse og utdanning. Det kan også oppstå problemer knyttet til ivaretagelse av rettssikkerheten for innbyggerne, blant annet på grunn av problemer knyttet til inhabilitet og til mangel på juridisk kompetanse.

For andre kommuner kan problemet være at de har for små tomtearealer til disposisjon innenfor kommunegrensene, og at de derfor kan være tjent med å slå seg sammen med nabokommunen(e) for å skaffe tomter til boligbygging og næringsutvikling.

Det er også dokumentert at kommuner opp til en viss størrelse ofte har en mer effektiv tjenesteproduksjon enn de minste kommunene. For å fremme en mer effektiv bruk av det offentliges ressurser kan en løsning være frivillige kommunesammenslåinger eller tettere samarbeid.

Problemet for kommuner som frivillig vil slå seg sammen er at de økonomisk vil kunne tape på dette på grunn av reglene i inntektssystemet. Enkelt sagt vil en sammenslått større kommune få lavere rammetilskudd enn to selvstendige mindre kommuner. Dette mener forslagsstillerne er en skjevhet som bør rettes opp.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner med sikte på å endre dette slik at kommuner som frivillig slår seg sammen, kommer tilnærmet eller like godt ut økonomisk, som om de hadde fortsatt som selvstendige kommuner. Endringsforslag med overgangsordninger forelegges Stortinget.

29. april 1999.